
Stanovisko k institucionalizaci asistentů pedagoga v základních školách

V říjnu 2022 předložilo MŠMT k meziresortnímu připomínkovému řízení návrhu novely § 16 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jejímž záměrem je institucionalizovat funkci asistenta pedagoga na základních školách. Po několika setkáních pracovníků MŠMT s různými skupinami odborníků i zástupců samospráv, posílá nyní ministerstvo novelu k projednání vládě, ačkoli k výše uvedenému bodu nebyly stále vypořádány připomínky odborných asociací (Asociace pracovníků speciálně pedagogických center a Asociace pracovníků pedagogicko-psychologických poraden).

Pracovníci ŠPZ, respektive jejich zástupci z uvedených asociací, se účastnili celkem tří jednání s pracovníky MŠMT.

První se uskutečnilo 12.10.2022, za účasti zástupců odborných asociací ve školství, kteří byli seznámeni s výchozími parametry pro stanovení PHAmax pro finanční zajištění personální podpory, respektive asistenta pedagoga u žáků se SVP.

Již v říjnu 2022 bylo vytipováno našimi asociacemi cca 30 škol z celé ČR, mezi kterými byly zastoupeny různě velké školy s různým počtem žáků, s různou naplněností tříd i různým počtem žáků se SVP ve 3.- 5. stupni PO. Na tomto vzorku byla porovnána varianta počtu hodin PPČ u asistentů pedagoga, kteří byli do škol doporučeni ŠPZ s připravovanou parametrizací. Rozdíly v počtu AP byly značné.

APSPC vydala k připravované parametrizaci Stanovisko, ve kterém kromě upozornění na kritické body parametrizace, deklarovala konstruktivní přístup k dané parametrizaci a nabídla spolupráci při řešení sporných bodů. Toto stanovisko **podpořilo přes 1200 odborníků z akademické sféry, škol, neziskových organizací, ale i rodičů dětí a žáků s postižením**. Stanovisko bylo představeno na tiskové konferenci v Praze, zveřejněno na stránkách asociace a zasláno k rukám ministra školství. Bohužel ze strany vedení MŠMT bez odezvy.

Následně (pravděpodobně i na základě doložených skutečností) byly ministerstvem upraveny některé parametry stanovení koeficientu pro výpočet PHAmax, které byly následně představeny na setkání **5.1.2023**.

Na tomto setkání nejen asociace pracovníků ŠPZ, ale také další asociace ve školství a jiné organizace upozorňovaly na určité **problémy, které mohou nastat při zavedení parametrizace** funkce asistenta pedagoga. Zástupci MŠMT vyzvali pracovníky ŠPZ, aby zaslali příklady rizikových situací, které v praxi škol mohou nastat po uvažovaném zavedení modelu PHAmax a mohou způsobit nerovný přístup ke vzdělávání:

Jedná se nejméně o tyto situace:

1. **Tři žáci se 3. stupněm podpůrných opatření (dále jen PO), každý v jiné třídě**, ale každý se závažnými potížemi a s potřebou podpory asistentem pedagoga (AP) na ½ úvazku a více, kdy v tomto rozložení nepostačuje limit 18 hodin PPC při průměrné naplněnosti třídy nad 17 žáků.
2. **Kumulace žáků se 3. – 5. st. PO v jedné třídě nebo dva žáci se závažnou symptomatikou některého zdravotního znevýhodnění** (např. PAS, závažné psychické onemocnění, závažné poruchy chování, neurologické onemocnění, či kombinované postižení) v jedné třídě či kombinace uvedených faktorů, kdy je potřeba využít dva AP ve třídě. (V souladu s metodickým pokynem k novele vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.)
3. **AP musí mít pro podporu žáka specifické dovednosti** a není možné ho nahradit (např. u žáka se závažným sluchovým postižením, u žáka se závažným zrakovým postižením).
4. **Ve třídě je vzděláváno více než 5 žáků s PO 2.- 5. stupně** - viz § 17 vyhlášky 27/2016Sb. o vzdělávání žáků se SVP, konkrétně bod 1, ale i 2, kdy počet těchto žáků nesmí přesáhnout 1/3 žáků ve třídě. (Zpravidla se jedná o náročnou třídu vzhledem ke kumulaci žáků, aniž by tam byl žák, který je nositelem doporučení PO AP; mohou mezi nimi být mimo jiné žáci cizinci, žáci s psychickým onemocněním, žáci s mírnými až středně závažnými poruchami chování, žák s PAS s mírnou symptomatikou).
5. **Nedostatečné stanovení PHAmax pro školní družinu** až od 5 žáků se SVP 3. – 5. st. PO. V menších školách, kde je menší množství žáků se SVP v uvedených stupních, nebude podpora zajištěna a někteří žáci (např. PAS, závažné poruchy chování, závažné psychické onemocnění, neurologické onemocnění, či kombinované postižení) se nebudou proto mít možnost účastnit zájmového vzdělávání, což výrazně ovlivní sociálně ekonomický statut rodiny a sociálně emoční rozvoj uvedených žáků.

Po úpravě parametrů pro stanovení PHAmax v lednu 2023 došlo k opětovnému přepočítání.

I po úpravě parametru však platí, že cca na 1/3 škol uvedeného vzorku by chyběl více než jeden úvazek.

Potvrzuje se zásadní zjištění:

Při logicky a přirozeně nerovnoměrném rozmístění žáků se SVP (zejména ve 3. stupni PO) je **obtížné či dokonce nemožné jen na základě chystané metody** (matematický propočet a úprava vnitřního koeficientu) **stanovit počty AP tak, aby u žáků se SVP byly respektovány jejich individuální vzdělávací potřeby a zaručen rovný přístup ke vzdělávání.**

Zásadní obavy potvrzují dokonce již i údaje samotné důvodové zprávy k novele zákona:

1. MŠMT uvádí, že novela nemá přinést snížení počtů AP, ale jakési „zastropování“ a efektivnější využití. V rozporu s tím však **vychází z dat z roku 2021**, přičemž již má k dispozici statistická data ke 30.9.2022. Meziročně opět stoupl počet AP, takže ministerstvem spočítané počty AP a porovnání s rokem 2021 mohou vypadat lépe, než v porovnání s rokem 2022. **Asociace pracují s čísly zveřejněnými ke 30.9.2022** a to potvrzuje, že AP budou chybět cca ve 1/3 škol v ČR.
2. V důvodové zprávě k předkládané novele se mj. uvádí, že **počty asistentů pedagoga v posledních letech rostou**, což je zmíněno i v materiálu nazvaném „Příloha k vypořádání...“

vypracovaném ministerstvem. Stále není jasné, co je důvodem zvyšování počtu, přičemž celkový počet žáků se SVP mírně klesl, jak uvádí ministerstvo. Dosud nebyla provedena žádná analýza příčin tohoto stavu. Neznáme-li příčiny, nemůžeme řešit následky.

3. Nereálné odůvodnění **parametrů ke tvorbě PHAmax - naplněnost tříd**. Pro školy má být výhodou mít ve třídě vyšší počty žáků, protože tak získají další finanční prostředky. Ministerstvo je přesvědčeno, že nižší počet žáků zaručuje vyšší míru individuální podpory učitele, což má být dostačujícím podpurným opatřením. Toto tvrzení naprosto neplatí pro žáky se SVP – zejména ze zdravotních důvodů. Jejich podpurná opatření nelze nahradit snížením počtu žáků.
4. **Odůvodnění parametru zvýšení koeficientu u tříd 1. - 3. ročníku**, ve kterých je dle ministerstva dobré podpořit asistenta pedagoga více než ve vyšších ročnících, kde by již potřeba neměla být vysoká vzhledem k tomu, že by měl být žák samostatnější a pracovat již s menší či žádnou podporou. **Z praxe pedagogů ale vyplývá, že u některých žáků se SVP je potřeba podpory po celou dobu vzdělávání stejná nebo může být dokonce ve vyšších ročnících ještě vyšší.**
5. Klíčový pro budoucí situaci je parametr AP u žáků ve 3. stupni podpurných opatření. MŠMT uvádí, že **jen každý třetí žák získá podporu asistenta pedagoga – uvažuje se o rozsahu 18hod. přímé pedagogické činnosti**. MŠMT ví, že těchto žáků v základních školách je z hlediska SVP nejvíce. A jedná se o žáky, jejichž znevýhodnění způsobuje závažné dopady do vzdělávání. Jde o žáky s poruchami chování, závažnými vadami řeči, s PAS, s lehkým mentálním postižením, tedy o žáky se závažnými diagnózami. Podporu pro tyto žáky nelze stanovit takto administrativně a naprosto bez respektu ke vzdělávací realitě stanovit. U těchto žáků jsou dopady znevýhodnění či zdravotního postižení různé a tím pádem **nemůže administrativní přístup nahradit odpovědné posouzení podpory pro vzdělávacích potřeby konkrétních žáků, tak jak ostatně ukládá znění § 16 odst. 1 školského zákona.**
6. **Nízká podpora ve školní družině**, která se počítá až od pěti žáků, což zcela popírá respektování individuálních vzdělávacích potřeb konkrétního žáka i s přihlédnutím k tomu, že jde o zájmové vzdělávání.

I nadále platí, že MŠMT jedná o parametrizaci a průběžně mění její pravidla (způsob výpočtu potřeby a možnosti přiznání AP). Vzhledem k tomu, že novela ŠZ nyní obsahuje jen základní popis, jakými pravidly se bude řídit tvorba PHAmax a konkrétní parametry budou součástí prováděcího předpisu, budou žáci, rodiče, pedagogové i školy nadále vystaveni této situaci:

Poslanecké sněmovně je předkládán návrh novely školského zákona, který znamená de facto bianco šek, který však již v současnosti omezuje podporu žáků se SVP v běžných školách, kde plní POVINNOU ŠKOLNÍ DOCHÁZKU a zakládá právní situaci, v níž je v budoucnu možno přistoupit k jakémukoliv dalšímu omezení nároku žáků se SVP na podpurná opatření a to pouhým opatřením exekutivy – v rozporu s cíli a zněním školského zákona. .

Mezi sporné vyjádření MŠMT v důvodové zprávě, se kterými nesouhlasíme, je nezměněný argument, že vyjmutím AP z PO dojde ke snížení administrativní zátěže ŠPZ. Citujeme: „....odborní pracovníci ŠPZ budou mít více času na práci v terénu a poskytování metodické podpory školám a školským zařízením“. V jiném bodě je však uvedeno, že role ŠPZ zůstává stejná, tedy že poradenští pracovníci budou tak jako doposud doporučovat AP, budou v doporučení popisovat jejich kompetence, budou se vyjadřovat k rozsahu jejich práce.

Z našeho pohledu tedy zůstává v platnosti to, co jsme již jednou konstatovali: **Jediné, co již nebudou pracovníci ŠPZ dělat, je jedno kliknutí na PC, tj. cca 3-5sec**, kterým v současné době označí potřebu financování. **Informace MŠMT v tomto bodě považujeme tedy za zavádějící.**

V současné době lze na tyto situace reagovat doporučením podpůrných opatření, avšak pokud tato možnost nebude, vznikne velké napětí v regionálním školství a to dopadne především na zřizovatele základních škol a na krajské samosprávy.

Členové APSPC a ApPPP, kteří zastupují větší část pracovníků ŠPZ v ČR, a kteří přímo poskytují poradenské služby desítkám tisíc žáků se SVP prohlašují, že současné znění navržené novely školského zákona **zhorší podmínky vzdělávání žáků se SVP v ČR na běžných základních školách!**

Proto navrhuje:

1. **Zpracovat analýzy**, které ukáží na příčiny a důsledky stávajícího i navrhovaného pojetí speciálních vzdělávacích potřeb (SVP) a přiznávání AP zaměřené mj. na tyto oblasti:

- druh zdravotního znevýhodnění a potřeba AP;
- distribuce AP v území (mezikrajové rozdíly);
- AP jako výstup diagnostiky SPC a PPP;
- možnosti vícezdrojového financování AP (SR, kraje, zřizovatelé), případně zachování PO asistent pedagoga ve výjimečných případech.

2. **Podporovat efektivnější poskytování podpůrných opatření:**

- neprodleně začít konkrétní práce na smysluplném standardizovaném manuálu posuzování SVP pro účely podpůrných opatření, tj. stanovení pravidel, které povedou k zastavení nárůstu AP „již na vstupu“, přitom bude respektovat zachování rovného přístupu ke vzdělávání pro všechny i vzdělávací realitu ČR, včetně jejích mezinárodních závazků,
- novelizovat Přílohu č. 1 Vyhlášky č. 27/2016Sb. tak aby bylo jasné, jaká PO lze u žáků ve kterém stupni podpory doporučit, odlišit od sebe jednoznačně podporu ve 3. a 4. stupni PO,
- metodicky vést ředitele škol, aby naplňovali Doporučení ŠPZ v celém rozsahu,
- zvýšit počty pracovníků ŠPZ tak, aby mohli metodicky působit na školách a pomáhali ředitelům a dalším pedagogickým pracovníkům uplatňovat doporučení pro žáka se SVP.

V Brně dne 2.2.2023

za Asociaci pracovníků SPC
PaedDr. Petr Petráš
předseda

Mgr. Zuzana Žampachová
Místopředsedkyně

V Liberci dne 2.2.2023

za Asociaci pracovníků PPP
Mgr. Jana Hlavová
předsedkyně

Mgr. Soňa Baldrmannová
místopředsedkyně

